

DOI 10.18372/2786-5495.1.17345

УДК: 378.011.3-051:373.3:[37.091.313:62/69(045)]

Тягур Василь

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки та психології,

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,

м. Берегове, Україна

basil.tvm@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

***Анотація.** У статті розглянуто питання впровадження технології дизайн-мислення в навчання майбутніх вчителів початкової школи, яка буде сприяти розвитку креативності, ініціативності, розширенню проектно-технологічної, дослідницької діяльності; формувати вміння генерувати нові ідеї та ініціативи; організовувати у цьому напрямку роботу з учнями, стимулюючи їх до дизайн-мислення.*

***Ключові слова:** дизайн-мислення, початкова школа, технології*

***Annotation.** The article discusses the issue of introducing design thinking technology into the training of future primary school teachers, which will contribute to the development of creativity, initiative, the expansion of project-technological, research activities, to form the ability to generate new ideas and initiatives, to organize work with students in this direction, stimulating them to design thinking.*

***Key words:** design thinking, primary school, technologies*

Динамічний розвиток суспільства дав поштовх реформам у освіті, що виражається не лише у змінах програми, але й головного рушія змін в освіті –

самого педагога. Сучасний вчитель має бути спеціалістом з людського розвитку, а не просто предметником чи вчителем початкових класів і/або методистом здатним працювати з уже існуючими технологіями; фахівцем, який в змозі креативно діяти у нестандартних ситуаціях та приймати обґрунтовані рішення, застосовуючи різноманітні способи перетворення навколишнього середовища та брати участь у створенні нового, унікального освітнього продукту. Багато педагогів з розумінням відносяться до цього і готові для освоєння спеціальних навичок та інструментів вирішення завдань. Логічно, що створюються вимоги і нові підходи у підготовці вчителів, зміни формату їх мислення.

Для навчання часто застосовують метод системного аналізу, що полягає у знаходженні на визначене завдання одного правильного рішення, яке ми відразу втілюємо у роботу. Знаходити нові унікальні можливості, підходи та технології, гнучкіші методи, що можуть полягати у обговоренні самого завдання та його аналізі, генеруванні ідей, впровадження декількох прототипів та вибір з них найкращого є важливим для будь-якого фахівця, початківця, студента. Саме досягненню бажаних результатів і цілей сприяє новий тип мислення – дизайн-мислення (Design Thinking). Це прогресивна, успішна інноваційна технологія з креативного розвитку, яка застосовується для вирішення певних завдань, орієнтована на інтереси користувача і полягає у вмінні опрацювати, використати якийсь звичайний процес у абсолютно іншому контексті.

За даними одних джерел поняття та принцип дизайн-мислення винайшли засновники дизайн-школи Hasso Plattner Institute of Design Хассо Платтнер і Девід Келлі. У 90-х роках, використовуючи ідею дизайн-мислення як основну спеціалізацію, Девід Келлі заснував компанію IDEO.

За результатами інші джерел дослідники беруть за основу книгу 1969 року «Науки про штучне» (The Sciences of the Artificial) Герберта Саймона, в якій ним представлено ідею дизайн-мислення.

У наш час підхід створення інновацій, який заснований на спостереженнях, експериментах та швидких змінах у розробках і застосуванні, почали використовувати такі відомі компанії як Apple, IBM, Google, Facebook, Procter&Gamble, Samsung, різні бізнес-структури, провідні заклади вищої освіти у світі. Все це вимагає формування членів суспільства з високим рівнем творчої активності та відповідними особистісними якостями, що, в свою чергу, визначає нові вимоги до підготовки майбутніх педагогів, у тому числі й для початкової школи.

Дослідженням процесу дизайн-мислення та природи мислення в дизайні займаються В. Даниленко, О. Хмельовський, Т. Кротова, які у своїх роботах визначили окремі аспекти підготовки майбутніх фахівців різних галузей. Науковці В. Балакірєва, Т. Бикова, В. Жлудько, Н. Колесник, Т. Мачача, Т. Носаченко, О. Олійник, В. Тименко та інші підіймають питання можливостей реалізації дизайн-освіти у процесі підготовки вчителів початкової школи. Проте залишається проблема використання технології дизайн-мислення в освітньому процесі підготовки майбутніх вчителів початкової школи, які задекларовані у професійних стандартах.

Мета статті полягає у висвітленні питання впровадження технології дизайн-мислення у підготовку майбутніх вчителів початкової школи.

У сучасному динамічному світі особлива увага звертається на розвиток особистості. У відповідності до цього, кожен педагог повинен бути активним творцем свого середовища та уміти генерувати й передавати нові ідеї та власні ініціативи.

Викладачі Стенфордського університету Білл Барнет та Дейв Еванс у своїй книзі «Дизайн-мислення. Спроектуй своє життя» висловлюють думку: «Якщо ви схильні до дій, то обов'язково зможете побудувати свій шлях уперед.» [1]. Вони зазначають, що дизайнерський спосіб мислення потребує виконання певних ментальних правил, яких бажано дотримуватися для створення щасливого життєвого чи бізнес-проекту кожній людині. [1, с. 29]

Л. Варяниця у своїй роботі погоджується з думкою Т. Брауна, що дизайн-мислення представляє собою специфічний підхід до проектування інноваційних рішень, орієнтований на людину [2, с. 22]. Цю думку можна продовжити висловлюванням Д. Формоса, який зазначає: «Дизайн-мислення є унікальним способом переосмислення давно існуючих проблем, новим підходом до їх вирішення, базується на дослідженні та інноваціях» [3].

Якщо розглядати людину як особистість, то у всіх без винятку є творчий потенціал, який дає змогу мислити креативно. Саме «розбудити» це креативне мислення у майбутніх вчителів початкової школи має бути одним з основних завдань технології дизайн-мислення. Доречно згадати слова Д. Келлі, який зазначає, що дана технологія ґрунтується на людській інтуїції та здатності знаходити та вигадувати ідеї, які цікаві не тільки емоційно, але й функціонально [4, с. 57]. «...однією з особливостей дизайн мислення виступає не критичний аналіз проблеми, а творчий підхід до її вирішення, що призводить до неочікуваних, але продуктивних результатів. То, ми маємо право говорити про те, що технологію дизайн-мислення можна вважати засобом розвитку рефлексії та уміння мислити нестандартно» [2, с. 22]

Майбутні вчителі початкової школи готуються до роботи з сучасними дітьми, які, знаходячись в стані постійного всебічного розвитку, потребують генерування нових ідей, динамічного, творчого проведення навчання. Тому у них потрібно розвивати здатність мислити креативно, підтримуючи творчий настрій; створювати власні творчі задуми, проекти; прищеплювати прагнення втілювати сміливі ідеї, які допоможуть найкраще реалізувати проєкт. Це значно підвищить якість фахівця, який буде цінуватись як під час навчання, так і під час майбутньої трудової педагогічної діяльності. Не слід забувати, що педагогічна діяльність, у своїй більшості, відноситься до творчої сфери.

Дизайн-діяльність у міждисциплінарному процесі навчання студентів сприятиме розвитку креативності дизайн-мислення.

З цього приводу В. Жлудько зазначає: «...саме дизайн-діяльність, яка включає інноваційні методи і технології художнього проєктування та

конструювання є ефективним засобом художньо-творчого розвитку особистості студента у процесі занять образотворчого циклу. Зміст занять повинен включати завдання художнього проектування і конструювання. Це передбачає виготовлення різноманітних виробів: макетів, конструкцій, моделей, композицій з використанням інноваційних технологій і технік» [5, с. 7].

З метою вдосконалення дизайн-мислення необхідне залучення студентів до проектної діяльності та розширення проектно-технологічної діяльності. Так, Н.Є. Колесник у своїх дослідженнях вказує на необхідність оволодіння студентами алгоритму організації та виконання проектів під час проектно-технологічної діяльності, використання сучасних цифрових технологій у творчій діяльності учнів початкової школи. У цій роботі науковець проводить аналіз основних компонентів проектної діяльності майбутніх вчителів, спрямовує увагу на важливість розвитку та формування елементів технологічної культури, здатності до генерації ідей та їх аналізу, самостійного ухвалення рішень тощо [6, с. 34–39].

Під час впровадження технології дизайн-мислення не можна не прислухатися до думок Т. Брауна та В. Бреннера, які зауважували, що ставлення до дизайнерського мислення можна розглядати як дослідницьке, оскільки воно дослідницьке за своєю природою, коли йдеться про ключовий фактор ефективності [7, с. 87] у світлі того факту, що відхилення та варіанти внаслідок дослідження розглядаються як характерна частина циклу розробки, як прийнятний метод, який працює в різних середовищах [8, с. 7], оскільки тестування думок відрізняється.

Тому, разом з цим, під час освітньої діяльності, крім накопичення інформації, потрібно організовувати і залучати здобувачів освіти до дослідницької та практичної роботи, які надають досвід. Зв'язок між накопиченими знаннями та застосуванням їх на практиці, у певних нових ситуаціях, під час проведення дослідницької роботи надасть можливість сформувати нейронні зв'язки, які допоможуть учню/студенту реалізувати себе у майбутньому як особистості, як креативного фахівця, проєктанта і режисера

своєї діяльності. Це стосується навчальної діяльності й учнів початкової школи, у якій вони виступають у ролі дизайнера.

Існує безліч моделей технології дизайн-мислення, у кожній моделі є свої переваги та недоліки. Найбільш поширеною, яку доцільно й можливо впровадити у навчання майбутніх вчителів початкової школи, на нашу думку, є Стенфордська модель.

Стенфордська модель складається з п'яти етапів: емпатії; фокусування; генерування ідей; прототипування; етапу тестування. Опис та застосування цієї моделі доступно описано у книзі Т. Келлі та Д. Келлі «Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал». Ця модель надає можливість:

- краще розуміти себе, свої потреби і потреби учнів;
- легше співпрацювати з молодшими школярами;
- формувати свою особистість і особистість учнів;
- краще орієнтуватися в інформації;
- розуміти, які знання та вміння знадобляться нам у майбутньому;
- не боятися змін;
- уміти навчатися й розбиратися у будь-чому;
- знаходити найбільш раціональні можливості вирішення завдань,

життєвих ситуацій.

Це не означає, що не можна обрати для роботи інші моделі або поєднати окремі з них. Основним завданням викладача повинно бути розкриття розуміння та спрямування студентів у цій роботі. Студенти, які набули знання і мають досвід з дизайн-мислення можуть самостійно нівелювати огріхи та примножити достоїнства кожної існуючої моделі.

Студенти повинні уміти обрати той мікс, який допоможе їм у роботі, житті, а, можливо, сприятиме створенню своєї технології дизайн-мислення. Молодь не повинна боятись експериментів та ризику. Таким чином, стаючи дизайнером в освіті, намагаючись вирішувати завдання по-новому, юні фахівці зроблять освітнє середовище, а можливо і світ, кращим.

Отже, впровадження технології дизайн-мислення в освітній процес майбутніх вчителів початкової школи сприятиме генеруванню нових ідей та ініціативи у процесі багатоаспектної інтегрованої педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Барнет Б., Еванз Д. Дизайн-мислення. Спроектуй своє життя / пер. з англ. В. Глінка. 2-ге вид. Київ: Наш формат, 2019. 224 с.
2. Варяниця, Л.О. Технологія дизайн-мислення у підготовці майбутніх фахівців // *Підготовка фахівців дошкільної та початкової освіти в умовах освітніх інновацій : зб. наук. робіт учасників Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Старобільськ, Україна, 7 квітня 2020 р.). Старобільськ: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2020. С. 21-26.
3. Formosa, D. Design thinking: keynote address at the 2013 age Ideas International Design Week, Design Foundation, Melbourne, Australia, 2 May 2012 Retrieved from <http://www.agideas.net/coming-event/businessbreakfast>
4. Келлі Т., Келлі Д. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал. *Серія: Популярна психологія.* / пер. з англ. О. Любарська Київ: Основи, 2017. 304 с.
5. Жлудько В.М. Дизайн-діяльність як засіб удосконалення фахової підготовки вчителів початкових класів. *Вісник ХДАДМ.* 2011. № 4. С. 7.
6. Колесник Н.Є. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання інноваційних технологій на уроках трудового навчання. *Науковий вісник Кременець. обл. гуман.-пед. інституту ім. Тараса Шевченка.* *Серія: Педагогіка.* 2013. № 1. С. 34–39.
7. Brown, T., 2008. Design Thinking. Harvard Business Review, June, pp. 84-92.
8. Brenner, W. and Uebernickel, F., Design Thinking for Innovation. London: Springer, 2016. 219 p.